

SOLHESTEN.

(Slovakisk eventyr.)

Det var engang et land. Der var det mørkt som i graven; for solen skinte aldrig der. Ingen mennesker kunde ha bodd der, hvis kongen ikke hadde hat en hest med en sol i panden. Av den lyste det akkurat som av den rigtige sol paa himmelen. Kongen lot solhesten føre gjennom hele landet, og hvor den kom blev det saa lyst som den klare dag; men der hvor den ikke var, la mørket sig tykt igjen.

Med ett blev solhesten borte. Nu var det mørkt som den sorteste nat i hele landet, og der var ikke hjelp og raad at finde. Folk visste ikke hvad de skulde gjøre, de kunde hverken arbeide eller tjene noget, og der blev stor nød i landet. Kongen selv blev ræd, og han drog ut med hele sin hær for at lete efter solhesten.

De drog frem gjennom mørket og kom ind i et andet land, i en skog som var tusen aar gammel. Her begyndte det at lyse av solen, men likesom gjennom en taake, og saa langt de kunde se var der ikke andet end skog. Tilslut kom de til en ussel hytte. Kongen gik ind dit for at spørre om veien. Der sat en mand ved et bord og læste i en stor bok. Da kongen hilste paa ham, saa han op, hilste venlig igjen og reiste sig.

«Jeg sat netop og læste om dig,» sa han til kongen. «Du leter efter solhesten; men det nytter ingenting, du finder den aldrig. Jeg skal finde den for dig, hvis du vil stole paa mig. Ta hæren din med dig og reis hjem igjen; der gjør du mere nytte. La bare én bli igjen hos mig.» «Kan du skaffe mig solhesten igjen,» sa kongen, «saa skal jeg lønne dig rikelig.» «Jeg vil ikke ha nogen løn,» sa manden; «men la mig nu være i fred, saa jeg kan gjøre mig istand til reisen.» Kongen gik og vendte hjem igjen med hæren; men én blev igjen; han skulde tjene hos manden. Trollmanden — for det var han — satte sig til at læse i boken igjen og læste til langt paa natten.

Næste dag gik trollmanden og tjeneren avsted. Veien var lang. De hadde alt gaat gjennom seks kongeriker, og endda maatte de længer. I det syvende riket var der tre konger som var brødre, og de hadde giftet sig med tre søstre. Deres mor hette Striga, og hun var en fæl og slem trollkjærring. Da de kom dit, gik de like til slottet og trollmanden sa til tjeneren: «Du skal bli staaende her, saa gaar jeg op for at høre om kongene er hjemme. Det er dem som har tat solhesten; den yngste rider paa den.» I det samme gjorde han sig til en grøn fugl, fløi bort og pikket med nebbet paa vinduet til den ældste dronningen saa længe, til hun lukket op for ham. Da hun saa hvor vakker og kjælen fuglen var, blev hun glad i den og begyndte at leke med den. «Ak, hvis kongen var hjemme nu,» sa hun, «da vilde han ha syntes godt om denne fuglen. Men han kommer ikke hjem før i aften; han red ut og skulde se over tredjedelen av riket sit.»

Nu kom den slemme Striga ind i stuen, og da hun

saa fuglen, skrek hun: «Dræp den stygge fuglen ellers faar du blod paa dig!» «Hvorfor skulde jeg faa blod paa mig? Se bare hvor vakker og kjælen den er,» sa dronningen. Men Striga skrek: «Saa la mig faa den, jeg skal straks gjøre ende paa den!» I det samme grep hun efter fuglen; men den blev til et menneske igjen og sprang saa fort ut av døren at ingen saa hvor det blev av den.

Trollmanden gjorde sig igjen til en grøn fugl, fløi til vinduet til den mellemste søsteren og banket saa længe paa, at hun lukket op for den. Saasnart fuglen var kommet ind, satte den sig paa dronningens haand, hoppet saa op paa skulderen hendes og kjælte for hende. Dronningen syntes det var en morsom fugl og sa: «Ak, hvis nu bare kongen var hjemme! Han vilde vist blit glad i denne fuglen. Men han kommer ikke hjem før i morgen kveld, han red bort og skulde se over to tredjedele av riket sit.»

Men nu kom Striga ind i stuen. «Dræp den stygge fuglen, ellers faar du blod paa dig!» skrek hun. «Hvorfor skulde jeg faa blod paa mig?» spurte dronningen, «det er jo slik en vakker fugl.» «La mig faa fatt i den,» skrek Striga, «saa skal jeg snart gjøre ende paa den.» Men med det samme hun vilde ta efter den, blev den til et menneske og var ute av døren, før de visste ordet av det.

Litt efter skapte trollmanden sig om til en grøn fugl igjen og fløi dit hvor den yngste dronningen var. Den banket paa vinduet med nebbet saa længe til hun slap den ind. Den fløi like bort og satte sig paa haanden til dronningen og var saa kjælen, at hun syntes hun aldrig hadde set slik rar fugl før. «Hvis nu kon-

gen var hjemme,» sa hun, «saa vilde han nok blit rigtig glad i den fuglen; men han kommer ikke igjen før i overmorgen kveld; han red ut og skulde se over hele riket sit.»

Med det samme kom Striga styrtende ind. «Dræp den stygge fuglen,» skrek hun, «ellers faar du blod paa dig.» «Hvorfor skulde jeg faa blod paa mig, den er jo saa vakker og saa kjælen,» sa dronningen. «La mig faa den,» skrek Striga, «saa skal jeg snart gjøre ende paa den.» Hun vilde gripe efter fuglen; men da blev den til et menneske, og sprang saa fort ut av døren at ingen saa den mere.

Nu visste trollmanden hvor kongene var og den stien de maatte komme. Han sa til tjeneren han skulde kjøpe mat for tre dager, og saa skyndte han sig ut av byen. Han ventet en stund til tjeneren var kommet efter, saa gik de begge to saa fort de kunde, til de kom til en bro. Den skulde kongene ride over. De gjemte sig under broen til om kvelden.

Da det begyndte at mørkne, hørte de nogen ride over broen. Det var den ældste kongen som vilde ride hjem. Midt paa broen laa en bjelke. Den snublet hesten over. Kongen blev sint og skrek: «Den fyren skal hænges som har tømret slik en bro!» Nu sprang trollmanden frem og like mot kongen. «Hvordan tør du vove at dømme en som ikke har gjort noget galt?» ropte han og trak sverdet sit. Kongen trak sit sverd ogsaa; men trollmanden var mange ganger sterkere end ham, og det varte ikke længe, før kongen faldt av hesten og var død. Trollmanden løftet ham op og bandt ham fast paa hesten, gav den et rapp saa den sprang hjemover, og saa gjemte han sig under broen igjen.

Næste dagen, da det led mot kvelden, kom den mellemste kongen ridende over broen. Da han saa blodet som laa der ropte han: «Her er en slaat ihjel! Hvad er det for en fyr som har været dristig nok til at være konge i mit sted?» Nu kom trollmanden frem. «Hvordan tør du kalde mig slik?» sa han og truet kongen med sverdet. «Nu skal du dø; verg dig nu saa godt du kan!» Kongen verget sig; men det hjalp ikke, trollmanden var sterkere og hadde snart gjort ende paa ham. Saa bandt trollmanden den døde kongen fast paa hesten, og saa lot han den springe hjemover. Saa gjemte han sig under broen igjen.

Den tredje kvelden, det var alt blit mørkt, kom den yngste kongen ridende paa solhesten. Han red fort; for han hadde været for længe paa veien. Da han saa blod paa broen, ropte han: «Hvem har vaaget sig til at dømme istedetfor mig?» I det samme stod trollmanden for ham med draget sverd og vilde hugge til ham. «Ja vel!» sa kongen, han trak ogsaa sverdet sit og verget sig tappert.

Det hadde ikke været nogen sak for trollmanden at vinde over de to ældste brødrene; men det var ikke saa let at raa med den yngste; for han var den sterkeste av dem alle tre. De slos, saa svedten randt; men ingen vilde gi sig. Sverdene gik snart istykker. «Sverdene duger ikke lenger,» sa trollmanden, «kom skal vi gjøre os til hjul og trille nedover bakken og se hvem som kan knuse den andre.» «Ja, la os det,» sa kongen, «jeg vil være et vognehjul, saa kan du være hvad slags hjul du vil.» «Nei, du kan være hvad du vil; men jeg vil være et vognehjul,» sa trollmanden. Han var klok. Og kon-

gen maatte gjøre som han sa. Saa gik de opover bakken, og da de var kommet op, gjorde de sig til hjul og trillet nedover. Vognhjulet rullet hardt, og trillet like ind i det andre hjulet, saa det knaket og braket og fløi i mange beten. Da ropte trollmanden; for det var ham som var vognhjulet: «Nu er det forbi med dig! Jeg har vundet!» «Aa nei, kamerat!» sa kongen, han var det andre hjulet, «du har bare klemt fingrene mine. Men nu skal vi gjøre os til to ildsluer, og den som kan brænde op den andre, den har vundet. «Jeg vil være en rød lue, saa kan du være en hvit.» «Nei,» sa trollmanden, «du kan være en hvit lue, saa er jeg en rød.» Dermed skapte de sig om til to ildsluer og brændte hverandre; men ingen fik brændt den andre op. Mens de stod der paa veien og brændte, kom en gammel tigger gaaende. Han hadde langt, hvitt skjeg og en stok i haanden. «Du gamlefar!» skrek den hvite lue, «gaa efter vand og slaa det paa den røde lue, saa skal du faa en skilling av mig.» Men den røde lue skrek: «Du gamlefar! Du skal faa en daler av mig, hvis du vil slaa vand paa den hvite lue.» Tiggeren vilde heller ha en daler end en skilling, saa gik han efter vand og slog det paa den hvite lue. Nu var det forbi med kongen. Trollmanden tok hesten ved grimen og satte sig paa den, og da han hadde sagt tak til tiggeren og git ham daleren, red han avsted med tjeneren.

Paa slottet var der stor sorg over kongene som var dræpte. Alle stuer og ganger var trukket med sort, og der var bare jammer og graat at høre. Men mens de andre graat og bar sig, tok Striga de tre døtrene sine, satte sig paa en ildrake og fór med dem avsted gjennem luften.

Trollmanden og tjeneren var alt kommet et langt stykke paa veien, slik hadde de fortet sig; for de var ræd for Striga. De reiste længe uten at træffe folk. Maten de hadde kjøpt i byen, var der ingenting igjen av, og de visste ikke hvor de skulde faa noget at spise; tjeneren var især sulten.

Saa kom de til et epletræ. Det var saa fuldt av frugt at grenene hang like ned paa jorden, og eplene lugtet saa deilig og saa saa vakre ut, at de maatte faa lyst til at spise dem. Tjeneren blev glad da han saa dem og vilde straks til at plukke nogen. «Rør ikke ved træet!» ropte trollmanden, han tok sverdet sit og hugg dypt ind i stammen paa træet, og da fløt det blod ut av det. «Nu hadde det været ute med dig,» sa han til tjeneren, «hvis du hadde spist av eplene; for dette træet er den ældste dronningen, som Striga har plantet her for at gjøre ende paa os.» Tjeneren var glad over at han hadde frelst livet, og han tænkte han vel snart kom til et andet sted, hvor han kunde faa sig noget at leve av. Det varte ikke længe, saa kom de til en kilde. Vandet i den var saa rent og klart og deilig, saa de syntes det skulde være godt at drikke litt. «Kan vi ikke faa mat,» sa tjeneren, «saa kan vi da i det mindste slukke tørsten.» «Drik ikke av vandet!» ropte trollmanden og hugg med sverdet sit i kilden; men med én gang blev vandet fuldt av blod, saa det gik i store bølger. «Det var den mellemste dronningen,» sa trollmanden. «Striga har sat hende her for at gjøre ende paa os.» Tjeneren var nok baade sulten og tørst; men han var glad han hadde sluppet fra det med livet.

En stund efter kom de til et rosentræ. Det var aldeles rødt av roser, og de kunde kjende den deilige

duften av dem lang vei. «Nei, saa deilige roser har jeg da aldrig set,» sa tjeneren, «jeg vil plukke nogen av dem, saa har jeg da i det mindste noget at lugte paa.» «Rør dem ikke!» skrek trollmanden og hugg til rosen-træet med sverdet sit, og straks fløt der blod av det, akkurat som om han hadde hugget et menneske. «Det var den yngste dronningen,» sa trollmanden, «Striga hadde plantet hende her, for at hun skulde ta livet av os.»

Da de var kommet litt længer, sa trollmanden til tjeneren: «Nu er den værste faren over, for nu kan ikke Striga selv gjøre os noget længer; men hun kan sætte andre efter os, saa vi er ikke sikre allikevel.» I det samme kom en liten gut gaaende med en grime i haanden. Han sprang under hesten og rørte ved den med grimen, og med én gang var trollmanden ned av hesten og gutten oppaa den, og saa red han avgaarde i fuldt trav. «Jeg tænkte nok det skulde gaa slik,» sa trollmanden. «La os skynde os efter gutten og faa fatt i ham,» sa tjeneren. «Jeg skal nok faa fatt i ham,» sa trollmanden, «du kan bare gaa videre frem gjennom seks riker og vente paa mig der, til jeg kommer.»

Nu gik de hver sin vei. Trollmanden gik efter gutten. Han naadde ham snart igjen, og han gik paa veien og saa ut som en anden vandringsmand. «Kan du passe hester, saa kan du komme til mig og passe denne hesten for mig. Jeg skal lønne dig godt,» sa gutten. Det vilde vandringsmanden gjerne, og saa fulgte han gutten hjem. Trollmanden passet nu solhesten, og det gjorde han saa godt at gutten var rigtig vel fornøiet med ham. Han vilde nok gjerne ha gaat avgaarde med solhesten; men det turde han ikke; for gutten var og-

saa en trollmand. Nu vilde gutten gjerne ha til kone en prinsesse som bodde paa et slot som stod paa et lindetræ langt ute i sjøen. Han hadde gjort alt mulig for at faa hende; men hun vilde ikke hverken med det onde eller det gode.

En dag sa gutten til trollmanden som tjente hos ham: «Gaa nu ned til stranden. Der ser du et stort lindetræ langt ute i sjøen; paa det træet staar et slot, og i slottet bor en prinsesse. Kan du føre hende med dig hit til mig, skal jeg lønne dig godt; men kan du det ikke, saa gaar det dig galt.» Den trollmanden som var tjener, maatte gjøre hvad hans herre sa. Han fik sig en baat. Den pakket han fuld av baand og tøier og alslags stas, og saa reiste han som kramkar ut til det slottet som stod paa lindetræet.

Da han kom i nærheten av træet, hang han ut de vakreste tøier og baand, for at de skulde se dem fra slottet. Prinsessen stod og saa ut av vinduet og fik øie paa baaten og al stasen som var i den. «Gaa ned til den baaten,» sa hun til piken sin, «og spør om de vil sælge nogen av de vakre baandene og tøiene.» Piken gik og spurte. «Jeg sælger ingenting,» sa kramkaren, «hvis ikke prinsessen selv kommer og tar ut det, hun vil ha.» Piken gik tilbake og fortalte hvad kramkaren hadde sagt, og saa maatte da prinsessen selv gaa ned. Hun gik op i baaten og tok al den stas hun syntes bedst om, og hun tinget og hun pruttet, og hun merket ikke at kramkaren hadde snud baaten og rodde mot stranden igjen. Da hun var færdig og skulde til at gaa ut av baaten, saa hun først, at det var for sent. «Jeg vet nok hvor du fører mig hen,» sa hun. «Du fører mig til den trollmanden som har fridd til mig saa mange ganger, og som jeg ikke vil ha. Ja, nu faar jeg

finde mig i det.» Da trollmanden hørte det, begyndte han at godsnakke med hende og bad hende se at faa vite av manden sin, hvor han hadde styrken sin. Visste de bare det, saa skulde hun snart bli fri.

Da trollmanden kom hjem og hadde utrettet erend-
det sit saa godt, blev der stor glæde paa ham som
skulde ha prinsessen. Han visste ikke hvad han skulde
finde paa for at glæde og more hende, og da hun tig-
get og bad ham om at sige hende hvor styrken hans
var, saa kunde han ikke la være at si det; men hun
maatte love ikke at si det til noget menneske. «Langt
borte i skogen staar et træ,» sa han, «under det træet
gaar en hjort, i hjorten er en and, i anden er et guld-
egg, og i guldegget er styrken min; for der er hjertet
mit.» Saasnat prinsessen hadde faat vite dette, for-
talte hun det til trollmanden, og han var ikke sen. Han
gik ut i skogen, skjøt hjorten, tok egget ut av anden
og drak det ut. Nu hadde den andre trollmanden mistet
styrken sin, og den første hadde faat den. Prinsessen
reiste hjem igjen til slottet paa lindetræet, og troll-
manden tok solhesten og red avsted med den. Han rei-
ste langt, før han kom til det mørke landet, hvor tje-
neren ventet paa ham. Her hadde folk levet i mørket
hele tiden; men da solhesten kom igjen, blev det med
ett saa lyst som dagen. Skog og mark blev grønne, og
alle folk blev glade; det var som om de alle hadde faat
nyt liv. Kongen visste ikke, hvordan han skulde lønne
trollmanden. Han vilde gjerne gi ham halve riket. Men
trollmanden sa: «Jeg vil ikke ha nogen løn. Styr riket
dit selv, som ret og rigtig er. Jeg gaar hjem igjen til
hytten min.»

Dermed tok han farvel og gik dit hvor han kom fra.
